

Chabàs «se usa ya poco en Val.», p. 297); «Veu morgonar ab l'espanyol imperi / l'arbre sant de la Creu a altre hemisferi / y 'l món a la seva ombra refflorit, / encarnar-s'hi del cel la sabiesa; / y diu, a qui s'enlayra a sa *escomesa*: / —Vola, Colon... ara jo puc morir!», *Atl.* XIII, 35e. És viu, en canvi, en el Princ., i vivíssim a les Illes (amb el matís de 'començament animós' mot [i fet!]) predilecte d'AMAlcover i JBMoll i altra gent insular); també amb el de 'Déu-vos-guard': «*Escomeses*: —Alabat sia Déu. --- Déu mos do bon dia --- Bones tardes que Déu mos do. —Ave Maria puríssima. —Bon dia tenga: quan un pobre *escomet* a un senyor, o *escomesa* entre senyors», Camps Merc. (*Folkl. Men.*, 66, 65; II, 64).

La forma *cometre* que també fou usada, com hem vist per Jaume I, és així mateix la pròpia del portuguès antic *cometer* 'atacar' (*Cancioneiro da Vaticana*, 888, 556, 155) i de vegades cast. ant. (*GrConqUltr.*, Rivad. XLIV, 195, p. ex.); en cast. sempre s'ha dit *cometer* (Nebrixa etc.);¹ també s'usà algun cop en cat. antic (però posteriorment ho hem de mirar com a castellanisme): «si vós lo volets *acometre* aquesta pascha primera, que no-ls trobarets negun conduyt», Jaume I (*Cròn.*, Ag., 391). *Escometedor*. *Escometent*. *Escometiment* [Belv.].

Dimitir [no registrat fins c. 1900, eds. tardanes de Lab., *DOrt.*, abans s'havia usat poc o molt *demetre*, Lacav.-Lab. 1888], pres del ll. *demittere* 'destituir'; *dimissió* [Belv.]; *dimitent*; *dimissionari*; *lletres dimissionàries* [Lacav., Lab.].

Emetre, ll. *emittere* id., probablement per conducte del fr. *émètre* (Baralt, 1874) admetia cast. *emitir* *paper moneda*, si bé com a gallicisme, però encara condemnava *emitir un voto*, un *concepto*; en cat., manca Lab. 1839-64 [*SLitCosta* 1868]. *Emissió* [Lab. 1839]. *Emissor*. *Emesa*. *Emitent*. *Emissari* [fi S. xv, *Vida de Jesucrist*, *D*Ag., Lacav.], ll. *emissarius*. *Emissiu*. *Emissivitat*. *Emissora* de ràdio (pobres de nosaltres).

Derivat, en forma popular, *endemesa* mallorquí, menorquí, 'atzagaiada, disbarat' [1502, Gaspar de Verí]: «Excellent theòlec no us cal haver cura, / ni [lleg. sí?] vós, bon conjutje, de llurs *endemeses*, / feu que les respostes me sien remeses, / y jo pac si-ls manca res qui-ls fa fretura», JMBover (*BiEscrBal.* II, 502.26.2); «es sol, balla qui balla, perque es die de sent Juan --- fa aquesta *endemesa* quan surt», «aquells garseus eren capasses de fer qualsevol *endemesa*», AMAlcover (*BSAL* VIII, 102b, 103b, i cita d'un altre passatge de les *Rond.* en *D*Ag.).

A Menorca: «L'amo en Xec no se'n va entèmer de s'enderrossai ni de ses altres *endemeses* que feia, i tirava amunt ---», Ruiz i Pablo (*Nov. Menorq.*, 93); Camps Merc. (*Folkl. Men.* II, 45); «atzagaiada» a Ciutadella (Moll, *Misc. Alcover*).

Entremetre's 'ficar-se a fer una cosa' (amb matís més sovint pejoratiu): «*entremetet-vos* com sirvatx la Cort», «que-us *entremetatz* de bels dos cavals [scil: a donar] que avem covengut a un nebot del apostoli», carta al bisbe d'Urgell del seu emissari a Roma, el ribagorçà B. de Lliri, a. 1251 (PPujol, *DocVgUrg.*, 16.42,

16.44); «hon són tants emperadors --- qui són passats d'esta vida --- ne qui és que --- d'ells a honrar *s'entremet?*», Llull (*Do. Pu.*, Gili, p. 243); «Don Nuno, jo sé que'l rey de Castella no-us ama --- e aytambé sé que vós vos clamats d'ell --- e sobre açò trobam-lo en altre dia pagat del Rey, que desia qu'ell l'avia heretat e casat, e li avia feyt tots aquells deutes que senyor pogués fer a vassayl; e semblà-ns que no-ns en calia *entrametre* pus tam bé nos ho havia dit», Jaume I (*Cròn.*, Ag., 485.6); «que no-ns devíem *entrametre* de ço», id. (id., 156); «no *l'entrametes* de ço que no-t pertany si no vols perdre ço qui-t pertany», Eixime-nis (*Terç*, § 339).

El *D*Ag. també en cita dos exs. del *Curial*. «Fasseu lurs messatgeries segons que demanat los serà e no se *entremetan* d'als», d'una ordinació reial (*CoDoACA* VI, 14) de c. 1300 o princ. S. XIV, que Bofarull data anacrònicament d'abans de 1213; «quod alii vicarii non *intromitant-se* de hominibus et termino dicti castri», doc. de 1281 (CaCandi, *Misc.HistCat.* II, 120). És molt predominant a l'E. Mj. almenys en textos occidentals la grafia *entrametre* (constant en els docs. de la zona Guardialada-Montblanc, de 1396, *BABL* X, 405, 410 etc.), però això no és indicatiu d'un conceblible ètimon INTRA MITTERE, car també es pot explicar per l'acostumada dissimilació *e-é > a-é*, i l'ètimon deu ser INTRO MITTERE, com el del cast. *entrometerse* (cf. el b. ll. *intromitant* de la cita de 1281); «d'als yo no-m vull *entrametre* sinó d'aço que en mon temps s'és feyt», Muntaner (Bof., 6.23); «q<u>ant él se sentí farit del foc, sí-s panadí com se-n *era antramès*» (de la batalla entre el lleó i la serpente), «no-ls daven a manyar e a beure: quaranta òrns ho manténc que no n'i ac tan ardit que d'els *s'antrametés*», Reixac (*Questa*, 69.20, 62.13); «ton marit / --- / no *s'entrameta* / saber què fas, / d'on véns, on vas / ---», JRoig (*Spill*, 6240: així en el ms. i en les ed. A i B, *entremeta* en les tardanes C i D).

Entremès no és possible amb el valor del cast. *entrometido*, puix que seria equívoc, però hi ha bons equivalents catalans que fan innecessari el que seria un castellanisme: *manifasser*, *maneſta*, mall. *aficadís* (ben acceptable aquest pertot; i aquells, vius generalment); el val. *entremetent* ja no és el mateix, car té sentit laudatori; Valor i Giner me'n donen l'exemple: «és un agent comercial molt *entremetent*» 'molt actiu, que ho toca tot', i d'unes aſeluietes: «en este poble tenim rector molt *entremetent*, / del Rat-Penat catèdràtic / ---» (1950-55).

De l'origen, procedència i història semàntica d'*entremès* m'ocupo massa suficientment en el *DCEC/DECH* II, 646, per repetir-ho ací: com dic allà en castellà és manlleu del català, i en cat. tant pot ser autòcton com manllevat del francès, on ja està ben documentat a fi S. XII en Marie de France: no és probable que hi hagi gaire relació amb el fr. *mets* 'plat, guisar',² car sembla tractar-se d'INTERMISSUM 'ficat entremig, intercalat entre dos serveis de menjar'.

Més documentació cat. que la que hi dono: Pere el Cerimoniós disposa el 1344 que el seu *dinar* (migdia